

O kultu brzine - Iva Ljubièæ:

Autor Administrator

O kultu brzine

Iva Ljubièæ

(...)Brzina, Œurba i hitnja uvukle su se u svaku poru našeg života. Otkucaji kazaljki na satu pritišæu nas više nego ikada. Od trenutka kada ujutro otvorimo oèi, sat vodi igru. To traje cijeli dan, dok trèimo sa sastanka na sastanak i nastojimo sustiæi rokove. Svaki trenutak utkan je u raspored i kamo god pogledamo – na noæni ormariæ, na zid uredske kantine, u kut zaslona na raèunalu ili na zglavak ruke – sat otkucava, biljeŒi naš napredak, opominje da ne zaostajemo(...)

Ne tako davno, Klaus Schwab, utemeljitelj i predsjedatelj Svjetskog gospodarskog foruma, bez uljepšavanja ukratko je opisao današnju potrebu za brzinom: „lz svijeta u kojem veæi jednu manje, prelazimo u svijet u kojem brzi jednu spore.“ To upozorenje moŒe se primijeniti na mnogo šire podruèje od trgovine. U ovo uŒurbano doba, kada smo svi zauzeti i u strci, u svemu što radimo utrkujemo se s vremenom. Psiholozi govore o razvoju unutarnje psihologije brzine, uštede vremena i maksimalnog poveæanja uèinkovitosti koja svakim danom postaje sve jaèa.

Brzina, Œurba i hitnja uvukle su se u svaku poru našeg života. Otkucaji kazaljki na satu pritišæu nas više nego ikada. Od trenutka kada ujutro otvorimo oèi, sat vodi igru. To traje cijeli dan, dok trèimo sa sastanka na sastanak i nastojimo sustiæi rokove. Svaki

trenutak utkan je u raspored i kamo god pogledamo – na noæni ormaræ, na zid uredske kantine, u kut zaslona na raèunalu ili na zglavak ruke – sat otkucava, bilježi naš napredak, opominje da ne zaostajemo.

Godine 200.
pr. n. e. rimski
dramatièar Plaut ovako se požalio:

Dabogda skršili ga bozi, tog tko
ure
izmisli,

Koji k
tome prvi ovaj sat sunèani postavi,

koji
meni ubogome raskomada dan!

Od nas se oèekuje - da razmišljamo bræe, da èitamo bræe, pišemo bræe, jedemo bræe, kreæemo se bræe. Biti bræi od drugih, barem korak ispred, postalo je imperativ, koji nas navodi na nemilosrdnu utrku u kojoj nema solidarnosti, nema milosti, nema prijateljstva, pa ni ljudskosti. Cijene se oni s „instant“ odgovorima – „brzorazmišljajuæi“, ili oni koji uspijevaju raditi više stvari istodobno – jer to se èini tako spretno, uèinkovito, tako moderno. Pa ipak, to èesto znaèi raditi više stvari ali ne tako dobro.

Još godine 1880. Nietzsche je uoèio da je sve prisutnija kultura “... æurbe, nedoliène i oznojene hitnje koja æeli -'da se sve obavi' odjednom“. Kako je do toga došlo? Kada smo se priklonili tom kultu brzine? Promjene su stigle s industrijskom revolucijom. Kao da je svijet tada ubacio u petu brzinu, a planiranje vremena postalo naèinom æivota. Prije ere strojeva, nitko se nije mogao kretati bræe od konja u galopu ili broda pod punim jedrima. Snaga motora sve je promijenila. Odjednom su, samo na dodir prekidaèa, ljudi,

informacije i roba mogli prijeæi velike udaljenosti bræe nego ikada prije. Tvornica je mogla izbaciti više proizvoda u jednom danu nego što je obrtnik mogao izraditi tijekom cijelog æivota.

Tada je nastala i poznata uzreèica: Vrijeme je novac. Prvi ju je izgovorio Benjamin Franklin 1748. godine, u zoru industrijske ere, i time blagoslovio brak izmeðu profita i æurbe. Industrijski kapitalizam hranio se brzinom i nagraðivao kao nikad prije. Tvrtka koja je najbræe proizvodila i transportirala svoje proizvode mogla je suparnicima konkurirati niæom cijenom. Što se bræe kapital pretvorio u profit, to se bræe mogao ponovno uloæiti i ostvariti još veæu dobit. Buduænost je postala ispunjena nezamislivim uzbuðenjima i prosperitetom.

Pojavom strojeva ljudi su se ponadali i osloboðenju od svakodnevnog mukotrpnog rada. Znali su da æe trebati odraditi pokoju smjenu u uredu ili tvornici, nadzirati monitore, æaèkati po brojèanicima, i potpisivati fakture, ali ostatak dana provodit æe se u druæenju i zabavi. I sam Benjamin Franklin imao je viziju svijeta posveæenog odmoru i opuštanju. Nadahnut tehnološkim napretkom s kraja osamnaestog stoljeæa, predvidio je da æovjek uskoro neæe raditi više od æetiri sata tjedno. Sliènih nagaðanja bilo je i kasnije. Oèarani obeæanjima tehnologije, George Bernard Shaw predvidio je da æe se do kraja 2000. raditi dva sata dnevno, a Richard Nixon pripremao je Amerikance na æetverodnevni radni tjedan.

Koliko su pogriješili u svojim nagaðanjima! Za veæinu ljudi danas vjerojatnije je da rade æetnaest sati dnevno, nego æetnaest sati tjedno. Rad proædire najveæi dio našeg dana. Sve drugo u æivotu - obitelj, prijatelji, odmor, hobiji – prisiljeno je prilagoditi se svemoæenom radnom rasporedu.

Svijet je danas u pogonu dvadeset èetiri sata dnevno, sedam dana u tjednu. Svako vrijeme je jednako: plaæamo raèune subotom, odlazimo u kupnju nedjeljom, nosimo laptop u krevet, radimo cijelu noæ, doruèujemo u krevetu cijeli dan. Rugamo se godišnjim dobima jeduæi uvezene jagode usred zime, posebna jela koja smo nekoæ imali za stolom samo za blagdane, sada tijekom cijele godine. Zahvaljuæi mobilnim telefonima, džepnim raèunalima, dojavljivaèima i internetu, sve stvari i svi ljudi neprestano su dostupni.

Ovakva kultura koja živi dvadeset èetiri sata dnevno mogla bi omogućiti ljudima da se manje žure, dajuæi im slobodu da rade i obavljaju poslove kad im to odgovara. Ali to su samo puste želje. Jednom kad se izbrišu granice, natjecanje, pohlepa i strah potieû nas da na svaki trenutak dana i noæi primjenjujemo naèelo „vrijeme je novac“.

Pretjerani rad na mnoge naèine je štetan. Prvenstveno ugrožava zdravlje. Bolest o kojoj se danas sve više govori, a nedvojbeno je posljedica današnjeg modernog, ubrzanog naèina života, svakako je stres. Stres je fenomen koji prije 60 godina nije postojao, a danas uzrokuje 50 % smrti. Ukoliko je intenzivan ili dugotrajan ima brojne negativne posljedice – depresija, agresija, umor, alkoholizam, impulzivno ponašanje, nezadovoljstvo i dr. – koje se oèituju u nižem radnom uèinku i nesposobnosti obavljanja radnih zadataka. Stres je jedan od najvaŹnijih uzroènika mnogih radnih i organizacijskih problema, te opæenito smanjuje konkurentnost poduzeæa. Prekomjerni rad jednostavno postaje kontraproduktivan.

Bjesomuèna opsjednutost poslom i kultura rada „dok ne krepaš“ sve su prisutniji. Zajedništvo, obitelj, prijateljstvo, odavno su izgubili prednost. To je cijena turbo kapitalizma. Umjesto da ekonomija i tehnologija koju smo stvorili sluŹi nama, dogodilo se obrnuto. Danas je obitelj, ta temeljna stanica èovjeèanstva i najbolji model

društva, u velikoj krizi. Sve su veći i veći obiteljski problemi, razvodi brakova, zapuštena djeca. U ubrzanom životnom ritmu, jurnjavi i zaokupljenosti karijerom, mnogi se gube i zaboravljaju na temeljne obiteljske i životne vrijednosti. Tome pridonose i poduzeća koja ne vode kvalitetnu ili ikakvu brigu o svojim zaposlenicima i njihovim potrebama, pa pogoduju raspadu obitelji. U ovakvoj situaciji neophodna je pomoć za održanje obitelji i zahtjeva kako državnih, tako i poslovnih tijela.

Problemi

postaju sve veći i sve bolniji, a promjene nužne. Polako ta spoznaja dolazi do svijesti organizacija i one prihvaćaju odgovornost. Tvrtke diljem industrijaliziranog svijeta počele su svojim zaposlenicima nuditi mogućnost da prestanu robovati dugom radnom vremenu. Āak i u industrijskim granama u kojima je brzina važna za poslovanje a konkurencija nemilosrdna, poslodavci su shvatili da je jedan od načina podizanja produktivnosti i profita taj da zaposlenicima ponude ostvarivanje bolje ravnoteže poslovnoga i privatnoga života. Uzevši u obzir da zaposlenici tvrtke imaju i privatni život, neke tvrtke omogućuju svojim radnicima dijeljenje radnog mjesta, fleksibilno ili skraćeno radno vrijeme, a nude i niz drugih pogodnosti, uključujući vrtić, kliniku, kafeteriju i teretanu, i potiču zaposlenike da se njima služe.

U ovaj pokret otpora brzini i prekomjernom radu, kao pokušaj očuvanja jedne od temeljnih vrijednosti – onog minimalnog vremena potrebnog za druženje s obitelji, s prijateljima i svojim socijalnim okruženjem, uključile su se i same države skraćivanjem radnog tjedna. Primjer su Francuska koja je skratila radni tjedan na 35 sati ili neke druge zemlje poput Nizozemske koje se koriste kolektivnim pregovorima kako bi se skratilo radno vrijeme u pojedinim gospodarskim sektorima.

Literatura:

Honore, Carl:

Pohvala Sporosti: kako jedan svjetski pokret
prkosi kultu brzine, Algoritam, Zagreb, 2006.

Bebek, Borna i

Kolumbiæ, Antun: Poslovna etika, Sinergija, Zagreb,
2005.